

**TÜRKİYE'DE BELEDİYE BAŞKANLIĞI SEÇİMLERİNDE YENİLENME
(1963-2014)****Murat KAÇER¹****ÖZ**

Modern devletlerde kamusal hizmetlerin ve diğer idari faaliyetlerin etkin ve verimli bir şekilde yürütülmesi için idare, merkezi ve yerinden yönetim olmak üzere iki şekilde örgütlenmiştir. Yerel yönetimler de yerinden yönetim ilkesinin bir unsuru olarak bölge, il ve daha küçük yerleşim birimlerinde yaşayan yurttaşların ihtiyaçlarının karşılanması için yine bu yurttaşlar tarafından seçilen tüzel kişiliği haiz karar organlarını ve sistemi ifade etmektedir. Bu çalışmada yerel yönetimlerin bir birimi olan belediye başkanlık seçimlerinde yenilenme konusu ele alınmaktadır. Bu çalışma bağlamında yenilenme oranı belirli bir dönem aralığında değişen belediye başkanlarının oranını ifade etmektedir. Bunun için 1963-2014 yılları arasında yapılan 11 belediye seçimlerinin sonuçları içerik analizi yöntemiyle araştırılmıştır. Elde edilen sonuçlar ekseninde yenilenme oranları belediye ve büyükşehir belediyesi bağlamında ayrı ayrı değerlendirilmiştir. Mevcut literatürde daha önce böyle bir çalışmanın yapıldığına rastlanılmaması, belediye başkanlıklarında yenilenme oranını yerel yönetim sisteminin kalitesini ve işleyişini etkileyen önemli bir değişken olması bu çalışmaya önemli ve özgün bir mahiyet kazandırdığı düşünülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Yerel Yönetimler, Belediyeler, Belediye Başkanlığı, Yenilenme Oranı, Türkiye.

**THE RENEWALS IN MAYORAL ELECTIONS IN TURKEY (1963-
2014)****ABSTRACT**

In modern states, the administration is organized in two major forms, central and local, to carry out public services and other administrative activities. Local governments are the legal entities that are elected by citizens for providing the needs of the same citizens living in the related region, province and smaller settlement units within a country. This study investigates the renewals in municipal elections. The renewal rate refers to the proportion of the mayors changing during a certain period of time in the context of this study. For this purpose, the results of eleven municipal elections held between 1963 and 2014 are examined by the content analysis method. The renewal rates are evaluated separately in the context of municipality and metropolitan municipality. The absence of such a study in the existing literature and the importance of the renewal rate in municipal

---

¹ Arş. Gör. Yıldırım Beyazıt Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu yönetimi Bölümü.
muratkacer@hotmail.com

elections with regard to its influence on the quality and functioning of the local government system are considered to be an important and distinctive feature of this study.

Keywords: Local Governments, Municipalities, Mayoralty, The Renewal Rate, Turkey

GİRİŞ

Modern devletlerde idare yüklendiği kamusal hizmetleri ve diğer idari faaliyetleri etkin ve verimli bir şekilde yürütmek için merkezi ve yerinden yönetim olmak üzere iki şekilde örgütlenmiştir. Yerel yönetimler de yerinden yönetim ilkesinin bir parçası olarak bölge, il ve daha küçük yerleşim birimlerinde yaşayan yurttaşların ihtiyaçlarının karşılanması için yine bu yurttaşlar tarafından seçilen tüzel kişiliği haiz karar organlarını ve sistemi ifade etmektedir (Toprak, 2014: 32; Keleş, 2000: 19-21).

Türkiye’de yerel yönetimlerin çerçevesi Anayasanın 127. maddesinde çizilmiş ve anayasada yerel yönetimler “ il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri” olarak tanımlanmış ve yerel yönetimler il özel idaresi, belediye ve köy olmak üzere üç birim olarak kurumsallaştırılmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Anayasası, 1982).

Türkiye’de yerel yönetimlerin bir birimi olan belediyeler köy ve il özel idaresi gibi diğer yerel yönetim birimlerinden zamanla daha fazla ön plana çıkmıştır. Bu durum özellikle kentleşme ve sosyo-ekonomik gelişme hızıyla paralellik içinde gerçekleşmiştir. Osmanlı döneminde köyler baştan itibaren en eski ve doğal birimlerdir, il özel idaresi de Tanzimat sonrası yerleşmiş ve sonradan kurumsallaşmıştır. Nüfus artışı, kentleşme olgusu ve sosyo-ekonomik gelişmelere bağlı olarak bu iki birim geri plana düşmüş, belediye örgütlenmesi daha fazla önem kazanmıştır (Göymen, 1997: 16). Cumhuriyet dönemine gelindiğinde belediyelerde Osmanlı döneminden kalan tekli yapı 1984 yılında yapılan düzenlemeyle belediye ve büyükşehir belediyesi olmak üzere parçalı ve ikili bir yapıya evrilmiş ve bu iki yapı da ayrı bir mevzuat ekseninde yapılandırılmıştır. Bu mevzuatlardan biri olan 5393 sayılı ve 03.07.2005 tarihli Belediye Kanunu’na göre belediye, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek

oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir ve organları belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanıdır. Dizgedeki ikinci yapı olan büyükşehir belediyesi ise 5216 sayılı ve 10.07.2004 tarihli kanunda nüfusu 750.000’den fazla, sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi olarak tarif edilmiş ve organları büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanı olarak ifade edilmiştir.

Bu çalışmada belediye başkanlarının tek dereceli seçimle göreve geldikleri 1963 yılından başlayarak 2014 yılına kadar il belediyelerinde yenilenme oranları ele alınmıştır. Yenilenme oranının düşük veya yüksek olması siyasal sistemin kalitesini belirleyen önemli bir değişkendir. Yenilenme oranlarının tespiti için bu dönem aralığında başkanlık yapan kişilerin isimlerine erişmek gerekmiştir. Bunun için Türkiye’deki belediyelerin internet sayfaları taranmış ve internet sayfalarında “eski başkanlar”, “eski başkanlarımız”, “önceki başkanlarımız” gibi kategoriler altında sunulan daha önce başkanlık yapan kişilerin bilgileri içerik analizi yöntemiyle elde edilmiştir. İnternet sayfalarında eski başkanlara ilişkin bilgilerin bulunmadığı durumlarda Milliyet Gazetesi’nin online arşivi yine içerik analizi yöntemiyle kullanılarak eski belediye başkanlarının isimlerine ulaşılmıştır.

Bununla birlikte kullanılan yöntem ile alakalı bazı sınırlılıklar ve hususlar bulunmaktadır. Birincisi; aynı kişinin 1963 yılından önce seçilmesi bu çalışmanın dışında tutulmuştur. İkinci olarak; başkanın seçilmesi önemsenmiş; dönemi tamamlayıp tamamlamadığına (istifa, ölüm vs. sebeplerden ötürü) bakılmamıştır. Bu bağlamda 2016 ve 2017’de seçilen bazı belediye başkanları görevden alınıp yerine kayyum atanması göz ardı edilmiştir. Üçüncü olarak sonradan il olan belediyelerin il olduktan sonraki belediye başkanlığı seçimleri esas alınmış, ilçe olduğu zamanki yerel seçimleri kapsam dışında tutulmuştur. Bunun en temel sebeplerinden birisi her ilçenin aynı coğrafi bütünlüğü koruyarak il olmamasıdır. Bazı ilçelerin il olması, başka illerden ilçelerin koparılmasıyla mümkün olmuştur. Mevcut literatürde daha önce böyle bir çalışmanın yapıldığına rastlanılmaması, belediye başkanlıklarında yenilenme oranını yerel yönetim sisteminin kalitesini ve işleyişini etkileyen önemli bir

değişken olması bu çalışmaya önemli ve özgün bir mahiyet kazandırdığı düşünülmektedir.

1. YEREL YÖNETİMLER VE BELEDİYELER

Modern devletlerde idare yüklendiği kamusal hizmetleri ve diğer idari faaliyetleri etkin ve verimli bir şekilde yürütmek için merkezi ve yerinden yönetim olmak üzere iki şekilde örgütlenmiştir (Toprak, 2014: 32; Keleş, 2000: 19-21; Güler, 2006: 43-44). Yerel yönetimler de yerinden yönetim ilkesinin bir unsuru olarak bölge, il ve daha küçük yerleşim birimlerinde yaşayan yurttaşların ihtiyaçlarının karşılanması için yine bu yurttaşlar tarafından seçilen tüzel kişiliği haiz karar organlarını ve sistemi ifade etmektedir. Türkiye’de yerel yönetimlerin çerçevesi Anayasanın 127. maddesinde çizilmiş ve anayasada yerel yönetimler “ il, belediye veya köy halkının mahalli müşterek ihtiyaçlarını karşılamak üzere kuruluş esasları kanunla belirtilen ve karar organları, gene kanunda gösterilen, seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzelkişileri” olarak tanımlanmış ve yerel yönetimler il özel idaresi, belediye ve köy olmak üzere üç birim olarak kurumsallaştırılmıştır.

Nadaroğlu (1986: 11) yerel yönetimleri, devlet sınırları içinde yerleşmiş irili ufaklı insan topluluklarının (köy, kasaba, kent vb.) ortak ve yerel nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak maksadıyla belli bir hukuk düzeni içinde oluşturulmuş anayasal kuruluşlar olarak tanımlamaktadır.

Toprak (2014: 33) ise yerel yönetimleri yerinden yönetim ilkesinin uygulandığı kamu tüzel kişiliğine sahip kuruluşlar olarak merkezi yönetimin hiyerarşisi dışında ve ona karşı belirli ölçülerde bağımsız birimler olarak ifade etmektedir.

Türkiye’de yerel yönetimler tek ve çatı bir mevzuattan yoksundur. Belediye Kanunu (5393 sayılı ve 03.07.2005), Büyükşehir Belediye Kanunu (5216 sayılı ve 10.07.2004), İl Özel İdaresi Kanunu (5302 sayılı ve 22.02.2005) Köy Kanunu (442 sayılı ve 18.03.1924) olmak üzere her yerel yönetim birimi için ayrı bir kanun yürürlüktedir. Yerel Yönetim birimleri kendi kanunlarında tanımlanmış ve organları sayılmıştır.

5302 sayı ve 2005 tarihli İl Özel İdaresi Kanununun 3. maddesine göre il özel idaresi, il halkının mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe

sahip kamu tüzel kişisidir ve organları il genel meclisi, il encümeni ve validir.

442 sayılı ve 18.03.1924 tarihli Köy Kanunu’nda nüfusu iki binden az olan yerleşim birimleri köy olarak tanımlanmış ve organları muhtar, köy derneği ve köy ihtiyar meclisi olarak sayılmıştır.

Türkiye’de yerel yönetim birimi olan belediyeler ise nüfus kıstasına göre ikili ve parçalı bir yapı olarak örgütlenmiştir. 5393 sayılı ve 03.07.2005 tarihli Belediye Kanunu’na göre belediye, belde sakinlerinin mahallî müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idarî ve malî özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir ve organları belediye meclisi, belediye encümeni ve belediye başkanıdır. Dizgedeki ikinci yapı olan büyükşehir belediyesi ise 5216 sayılı ve 10.07.2004 tarihli kanunda nüfusu 750.000’den fazla, sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idarî ve malî özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi olarak tarif edilmiş ve organları büyükşehir belediye meclisi, büyükşehir belediye encümeni ve büyükşehir belediye başkanı olarak ifade edilmiştir.

2. TÜRKİYE’DE BELEDİYE SEÇİMLERİ

2.1. Tek Partili Dönemde Belediye Seçimleri

1923 yılında kurulan Cumhuriyet, 1946 yılına kadar tek parti rejimiyle (Cumhuriyet Halk Partisi) yönetilmiştir. Geçen süre içinde çok partili hayata geçme denemeleri olmuşsa da çeşitli nedenlerle başarısız olmuştur. Bu denemelerden ilki Milli Mücadele döneminin önde gelen isimleri Kâzım Karabekir, Rauf (Orbay) Bey, Ali Fuat (Cebesoy) Paşa, Refet (Bele) Paşa ve Adnan (Adıvar) Bey tarafından 17 Kasım 1924 yılında kurulan Terakkiperver Cumhuriyet Fırkasıdır (TpCF). İkinci başarısız girişim ise 12 Ağustos 1930 tarihinde Fethi Okyar tarafından kurulan Serbest Cumhuriyet Fırkasıdır (SCF). 1946 yılına kadar süren bu tek partili dönemde 1930, 1934, 1938 ve 1942 yıllarında yapılan 4 yerel seçim olmuştur. Bu dönemde yapılan seçimlere ilişkin sağlıklı ve doğru bilgilerin edinmesi çeşitli nedenlerden dolayı güçtür. Öncelikle dönemin koşulları düşünüldüğünde yapılan seçimlere dair sayısal ve siyasal

değerlendirmeleri yapacak merkezi bir teşkilat yoktur. İkincisi personel, teknik ve teknolojik imkânlarının olmaması nedeniyle ülke genelinde yapılan seçimlerinin tamamı ulusal basın yayın organlarıncı takip edilememiştir. Yine bu dönemde yapılan seçimler bir günde değil, yaklaşık 7-10 gün gibi uzun sayılacak bir zaman diliminde tamamlanmıştır. Bu süre bazı yerlerde daha az veya daha uzun olmuştur. Örneğin 1934 seçimlerinin İstanbul'da 12 günde bitireceği açıklanmıştır (Üste, 2006: 37). Tüm bu güçlüklerin bir sonucu olarak kendi yerel bölgelerine ilişkin sonuçlar yayınlayan küçük ve yerel gazeteler en önemli başvuru kaynağı olmaktadır. Dönemin ulusal gazetelerinin merkezinin İstanbul olması; ilçeleri dâhil İstanbul'un yerel seçim sonuçlarına ulaşmayı kolaylaştırmıştır. Yine Ankara, İzmir ve bazı büyükşehirlerde de dönemin yerel gazeteler vasıtasıyla yerel seçim sonuçlarına ulaşmak mümkündür.

Bu dönemin ilk belediye seçimi olan 1930 belediye seçimleri aynı yıl çıkarılan 1580 sayılı Belediye Kanunu'na göre yapılmıştır. Bu kanun belediye başkanlığı seçimlerinin dört yılda bir, çoğunluk sistemi ve belediye meclisince kendi üyeleri veya hemşeriler arasından iki dereceli olarak seçilmesini öngörüyordu. 1930 belediye seçimlerinin önemli bir özelliği kadınların da seçme ve seçilme hakkına sahip olmasıdır. Yine 1930 seçimleri cumhuriyet tarihinin ilk yarışmacı ve iki partili seçimleridir. SCF kuruluşundan iki ay sonra yapılan bu seçimlere katılmış ve koşullar düşünüldüğünde iyi sonuçlar almıştır. SCF 502 seçim bölgesinden 31'ini kazanmıştır. Ulusal basının dikkatli takip ettiği İstanbul'da 1930 seçimleri 49204 seçmenin katılımıyla gerçekleşmiş ve CHF 35934; SCF ise 12810 oy almıştır. (Üste, 2006: 14).

Daha sonra yapılan 1934 seçimleri ise devlet-parti bütünleşmesinin sağlandığı katı, tek partili bir rejimde gerçekleşmiştir. 1934 seçimi 1930 seçimlerindeki esaslarla yapılmış ve CHP tek parti olarak katılmıştır. Bu seçimlerde Ankara'da katılım oranı %80,7; İstanbul'da ise %65 olmuştur (Üste, 2006: 30; Turan, 2008: 72-76). Bu dönemin üçüncü yerel seçimi olan 1938 seçimleri ise Atatürk'ün ölümünden yaklaşık 1 buçuk ay önce yapılmıştır. 62 vilayet, 367 kaza ve 115 köy olmak üzere 544 yerde yapılan 1938 belediye seçimleri 1 haftada bitirilmiştir. Ankara'da katılım oranı %93; İstanbul'da ise katılım oranı %80 olarak gerçekleşmiştir (Üste, 2006: 123; Turan, 2008: 72-76). 1942 belediye seçimleri ise İkinci Dünya Savaşı sürerken 63 ilde yapılan ve tek partili dönemde yapılan

son seçimdir. Katılım oranı Ankara’da %83; İstanbul’da ise tahmini olarak %60’ın² altında gerçekleşmiştir. Tek partili dönemde dikkat çeken bir husus Ankara’daki katılım oranının yüksek ve İstanbul’dan daha fazla olmasıdır. Bunda Ankara’nın o dönemdeki seçmen nüfusunun azlığı da önemli bir etken olduğu söylenebilir.

2.2. Çok Partili Dönemde Belediye Seçimleri

Türkiye, İkinci Dünya Savaşı sonrasında iç ve dış dinamiklerin etkisiyle çok partili siyasal hayata geçmek durumunda kalmış ve 7 Temmuz 1945 yılında Milli Kalkınma Partisi, 7 Ocak 1946 tarihinde ise Demokrat Parti (DP) kurulmuştur. Böylece Türkiye’nin demokrasiye geçiş süreci başlamıştır.

1946 yılının Mayıs ve Temmuz aylarında önce yerel sonra da milletvekilleri seçimleri yapılmıştır. Fakat tek partili dönemin etkilerinin devam ettiği bu seçimlerde demokratik ve şeffaf bir mücadeleden bahsedilemez. Hem yerel hem de genel seçimler bu nedenle “şaiBELİ”, “hileli”, “sopalı” seçimler olarak tanımlanmaktadır. (Albayrak 2004: 90). Tek parti dönemindeki seçimlerin aksine bir günde tamamlanan 1946 yılındaki belediye seçimlerinde CHP birinci parti olmuştur. 3 Eylül 1950 tarihinde yapılan ikinci belediye başkanlığı seçimleri 1946 seçimlerine göre daha demokratiktir. Bu seçimlere CHP, DP ve Millet Partisi katılmış ve 600 belediyeden 560’ını DP kazanmıştır. 1955 yılında yapılan belediye seçimlerine ise CHP katılmamış; %37,72 katılım oranının olduğu bu seçimlerde Demokrat Parti 8.784 (%75) asil, 9.897 (%87) yedek ve Türkiye Köylü Partisi 262 (%2,23) asil, 257 (%2,26) yedek belediye meclis üyeliği kazanmıştır. (Yerelnet, <http://eski.yerelnet.org.tr/>, erişim 3.3.2017)

1955 seçimlerinden sonra 1960 askeri darbesi nedeniyle demokratik hayat sekteye uğramış ve dolayısıyla yerel seçimler de zamanında yapılmamıştır. 1961 Anayasası’nın yapılmasıyla yerel yönetim birimlerinin seçim mevzuatı değişmiştir. Anayasanın çizdiği

² İstanbul’da kullanılan oy 127128 olarak belirtilmekte; ama seçmen sayısı tam olarak bilinmemektedir (Turan, 2008: 75). Önceki iki seçimlerdeki seçmen sayısı karşılaştırılarak yazar tarafından kaba bir tahmin yapılmıştır.

çerçeve uyarınca 1963'te belediye başkanlığı seçimleri tek dereceli ve çoğunluk sistemine göre yapılmasına sağlayacak yasal düzenlemeler yapılmıştır. Belediye meclisi seçimlerinde ise nispi sistem uygulanmıştır. Bu tarihten itibaren 1963, 1968, 1973, 1977, 1984, 1989,1994, 1999, 2004, 2009, 2014 yıllarında olmak üzere 11 tane yerel seçim olmuştur. Bu seçimlere katılım oranı Tablo 1'de gösterilmektedir.

Tablo 1: Belediye Seçimlerinde Katılım Oranı (1963-2014)

Katılım Oranları	1963	1968	1973	1977	1984	1989	1994	1999	2004	2009	2014
Belediye Başkanlığı	69,31	59,47	56,13	55,5	88,64	78,1	90,62	85,37	73,3	84,2	89,2
Büyükşehir Belediye B.	-	-	-	-	85,36	72,1	89,3	84,2	70,6	83,2	89,5

Kaynak : 1963-1999 verileri Yerel Seçimler Panoraması (Ed. Oya Çitçi) kitabından, 2004-2014 TÜİK verilerinden yazar tarafından derlenmiştir.

Tablo 1'de 1963-2014 yılları arasında belediye ve büyükşehir belediye başkanlıkları seçimlerindeki katılım oranları gösterilmektedir. Katılımın zorunlu olduğu 1984 seçimlerinden itibaren katılım oranlarının gittikçe yükseldiği görülmektedir. Özellikle 2014 yerel seçimlerinde belediye başkanlığı seçimleri %89,2; büyükşehir belediye başkanlığı seçimleri ise %89,5 katılım oranıyla gerçekleşmiştir ki bu sayı oldukça yüksektir.

Tablo 2: Siyasi Partilerin Aldıkları İl Belediyeleri (1963-2014)

Parti	1963	1968	1973	1977	1984		1989		1994		1999		2004		2009		2014	
					BB	B	BB	B	BB	B	BB	B	BB	B	BB	B	BB	B
AP	40	33	22	15														
ANAP					3	52	0	3	3	11	2	10						
AK Parti													12	47	10	37	18	30
BDP																	2	8
CHP	24	20	32	41					1	4	3	7	2	6	3	10	6	8
DYP							1	15	3	9		3		1				
DSP											4	5	1	2	1	1		
DTP															1	7		
GP	0	3		0														
HADEP											1	6						
MSP			3	3														
MHP				4					7	1	20		4	1	9	3	5	
RP						2	1	4	6	22								

İl belediyesinden 11 tanesini ANAP, 9 belediyeyi DYP, 22 tanesini RP, 8 tanesini SHP ve 7 tanesini MHP ve 4 il belediyesini ise CHP kazanmıştır. 1999 yerel seçimlerinde 15 büyükşehirden dörder tanesini Fazilet Partisi (FP) ve Demokratik Sol Parti (DSP), 2 tanesini ANAP, birer tanesini Halkın Demokrasi Partisi (HADEP) ve MHP, 3 tanesini CHP kazanmıştır. İl belediyelerinden 10 tanesini ANAP, 3 belediyeyi DYP, 13 tanesini FP, 5 tanesini DSP, 20 tanesini MHP, 7 il belediyesini CHP, 6 tanesini HADEP ve 1 tanesini bağımsız aday kazanmıştır. 2004 yerel seçimlerinde Adalet ve Kalkınma Partisi (AK Parti) 12 büyükşehir, CHP 2 büyükşehir; SHP ve DSP 1 büyükşehirde belediye başkanlığını kazanmıştır. İl belediyelerinin 47 tanesi AK Parti, 6 tanesini CHP, 2 tanesini DSP, 4 tanesini SHP, birer tanesini DYP ve Saadet Partisi (SP) ve kalan 4 il belediyesini ise MHP almıştır. 2009 seçimlerinde 16 büyükşehir belediyesinden 10 tanesini AK Parti, 3 tanesini CHP; birer tanesini MHP, Demokratik Toplum Partisi (DTP) ve DSP kazanmıştır. İl belediyelerinin de 38 tanesini AK Parti; 10 tanesini CHP, 9 tanesini MHP, 7 tanesini DTP ve 1 tanesini de DSP elde etmiştir. En son yapılan 2014 yerel seçimlerinde sayısı 16'dan 30'a çıkan büyükşehirlerin 18 tanesini AK Parti, 6 tanesini CHP, 3 tanesini MHP, 2 tanesini Barış ve Demokrasi Partisi (BDP), 1 tanesini de siyasi parti yasağı nedeniyle BDP'ye katılamayıp bağımsız olan aday kazanmıştır. Sayısı 67'den 51'e düşen il belediyelerinden de 30 tanesini AK Parti; sekizer tanesini CHP ve BDP, 5 tanesini ise MHP almıştır.

2.3. Türkiye'de Belediye Başkanlığı Seçimlerinin Tarihsel Gelişimi

Belediye sözcüğü kökü bakımından Arapça olan ve bir insan topluluğunun yerleşme (ikamet etmek) niyeti ile oturduğu yer anlamını taşıyan belde kelimesinden gelir. Dolayısıyla belediye de beldeye ilişkin faaliyetleri kapsamaktadır (Göymen, 1997: 29). Diğer yerel yönetim birimleri gibi belediyeler de insanların gündelik yaşam koşullarına ve deneyimlerine ciddi anlamda ve doğrudan etki eden idari ve siyasi kurumlardır ve bu yönüyle oldukça önemlidir (İzci, 2014: 24). Türkiye'de belediyelerin köy ve il özel idaresi gibi diğer yerel yönetim birimlerinden daha fazla ön plana çıkması belli bir süreç içerisinde, özellikle kentleşme ve sosyo-ekonomik gelişme hızıyla paralellik içinde gerçekleşmiştir (Göymen, 1997: 16). Osmanlı döneminden itibaren köyler en eski ve doğal birimler olmuş, il özel idaresi de Tanzimat sonrası yerleşmiş ve sonradan

kurumsallaşmıştır (Ortaylı, 2007: 427-434). Nüfus artışı, kentleşme olgusu ve sosyo-ekonomik gelişmelere bağlı olarak bu iki birim daha geri plana düşmüş, belediye örgütlenmesi daha fazla önem kazanmıştır.

Belediye başkanlığı seçim sisteminin tarihsel gelişimine bakıldığında; daha önce valilerin atadığı belediye başkanları, 1922 yılında çıkarılan 278 sayılı “Devairi Belediye Rüesa’sının Sureti İntihabına Dair Kanun” ile belediye meclisi tarafından üye tam sayısının çoğunluğuyla kendi üyeleri arasından seçilmeye başlanmıştır. 1924 yılında çıkarılan Ankara Belediye Yasası ve 1928 yılında İstanbul için yapılan düzenlemeyle bu iki belediye için farklı bir uygulamaya gidilmiştir. Ankara belediye başkanı Cumhurbaşkanının onayıyla İçişleri Bakanı tarafından atanırken, İstanbul’da İl Özel İdaresiyle Belediye birleştirilmiş ve vali aynı zamanda belediye başkanlığı görevini de yürütmüştür (Turan, 2008: 16-23). 1930 yılında çıkarılan 1580 sayılı yasa ile meclis dışından da belediye başkanı seçilmesinin yolu açılmıştır. Fakat Ankara ve İstanbul’un hususi durumları devam etmiştir. Ankara’ya ilişkin olarak 1948 yılında çıkarılan yasayla atama usulü kaldırılmış, 1580 sayılı yasaya göre meclis tarafından kendi üyeleri arasında seçilmeye başlanmıştır. İstanbul içinse vali-belediye başkanı bütünleşmesi 1954 yılına kadar yasal olarak devam etmiş; fiili olarak son bulması ise 1958’i bulmuştur (Tekeli ve Ortaylı, 1978: 128; Gözübüyük, 1967: 53-54). 1958’den sonra İstanbul için de olağan iki dereceli seçim usulüne geçilmiştir. Belediye başkanının meclis üyelerince seçimi 1963 yılına kadar devam etmiştir. 1961 Anayasası’nın yürürlüğe girmesiyle birlikte yerel yönetim birimleri için de farklı uygulamalar ve düzenlemeler söz konusu olmuştur. Anayasada seçimlerin serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre yapılacağı belirtilmiş, ilgili yasaların bu anayasal çerçeveye uygun olması için 1963 yılında çıkarılan 307 sayılı kanun ile belediye başkanlarının da doğrudan halk tarafından seçileceği hükmü getirilmiştir. Bu uygulamanın gerekçesinde belediye başkanının belediye meclisi tarafından, belediye meclisi üyeleri arasından veya seçilme yeterliliğine sahip hemşeriler arasından seçilmesiyle başkanların meclis egemenliği altında girdiği ve bu nedenle verimli çalışmadıkları belirtilmiştir (Çitçi ve diğerleri, 2001: 10-12).

1961 Anayasasıyla gelen bu yenilikle birlikte belediyelerde başkan merkezli bir yapının oluşumu ve güçlü başkanlık sistemiyle belediye başkanının meclis vesayetinden kurtulması ve daha etkin ve verimli çalışması sağlanmıştır (Akbulut, 2002: 61).

1961'den 1980 askeri darbe dönemine kadar belediye seçim mevzuatıyla ilgili temel bir düzenleme olmamış, yapılan yasalar tali düzeyde kalmış ve 1961'den sonraki ilk düzenlemelerin genel çerçevesi korunmuştur (Çitçi ve diğerleri, 2001: 10-12)

1980 askeri darbesinden sonra yapılan 1982 Anayasası yerel yönetimlerin seçimi ve diğer hususlarda 1961 Anayasası'na benzemektedir. Yapılan değişikliklere bakıldığında ise 1980 sonrasında daha önce kendi yasalarında dağınık olarak bulunan yerel yönetim birimlerinin ve organların seçimleri ile alakalı olarak genel ve çatı bir düzenleme, 1984 tarih ve 2972 sayılı Mahalli İdareler ile Mahalle Muhtarlıkları ve İhtiyar Heyetleri Seçimi Hakkında Kanun çıkarılmıştır (Çitçi ve diğerleri, 2001: 135). Halen yürürlükte olan ve yerel yönetimlerin organlarının seçimini düzenleyen bu kanuna göre mahalli idareler seçimleri serbest, eşit, gizli, tek dereceli, genel oy, açık sayım ve döküm esaslarına göre beş yılda bir yapılır ve belediye başkanlığı seçimi için çoğunluk sistemi uygulanır.

1980 sonrasındaki önemli gelişmelerden birisi 1984 yılında çıkarılan yasa ile İstanbul, Ankara ve İzmir'de büyükşehir belediyesi kurulmasıdır. Böylece belediyeler ikili ve parçalı bir yapıya sahip olmuştur.

2002 sonrasında AK Parti hükümeti döneminde yapılan reformlar yerel yönetim birimlerinin diğer organlarında olduğu gibi belediye başkanının görev ve yetkilerini artırmış, konumunu merkezileştirmiş ve güçlendirmiştir. Belediyeler bir anlamda tek adam yönetimi olarak yeniden yapılandırılmıştır (Akbulut, 2007a: 118). Özellikle 6360 sayılı yasa ile büyükşehir belediye başkanlığı için, etki ve yetki alanı düşünüldüğünde, yerel bir lider modeli oluşturduğu belirtilmektedir (Gül ve diğerleri, 2014: 190; Sayın, 2007). Belediye başkanının sadece belediyenin genel sekreteri ve bağlı kuruluşların genel müdürleri dışında tüm personel ve yöneticileri atama yetkisine sahip olması, meclisin ve encümenin de başkanı olması nedeniyle belediyenin tüm gündemini ve kararlarını belirleme ve yönetme yetkisini elinde bulundurması konumunu güçlendiren hususlardır (Akbulut, 2007b: 21)

Belediye seçimlerinde bazı milletvekillerinin de başkanlık için aday olması belediye başkanının güçlenen konumu hakkında fikir vermekte ve siyasi partiler ve kişilerin yerel siyasete bakış açısını göstermektedir. 30 Mart 2014'te yapılan yerel seçimlere 26 milletvekili belediye başkanı olabilmek için aday olmuştur. Bu 26

vekilden 10 milletvekili belediye başkanlığını kazanmıştır. Bu on belediye arasında altı tane de büyükşehir belediyesi bulunmaktadır.³

3. TÜRKİYE’DE BELEDİYE BAŞKANLIKLARINDA YENİLENME (1963-2014)

3.1. Yenilenme Oranı: Kavramsal Bir Çerçeve

Yenilenme oranı bu çalışma bağlamında belirli bir dönem aralığında değişen belediye başkanlarının oranını ifade etmektedir. Dolayısıyla bu çalışma belli bir zaman aralığında bir belediyeyi kaç farklı kişinin yönettiği sorusu etrafında şekillenmektedir. Eğer belli bir dönem aralığında değişen belediye başkanı sayısı çoksa yenilenme oranı yüksek demektir; aksi durumda yani belediye başkanının az değişmesi ve aynı kişilerin uzun süre belediyeyi yönetmesi durumunda ise yenilenme oranı düşük demektir. Örneğin Bolu 1963-2014 yılları arasında sadece 5 farklı belediye başkanıyla yönetildiğinden yenilenme oranı düşük sayılmaktadır (%45). 11 farklı dönemde 10 tane belediye başkanıyla yönetilmiş olan Erzurum ise bu bağlamda yüksek yenilenme oranına sahiptir (%91) (bkz. Tablo 3).

Bir siyasal sistemde yenilenme oranının çok düşük olması gibi çok yüksek olması da sistemin işleyişini olumsuz anlamda etkilemektedir. Yenilenme oranın düşük olması aynı kişilerin çok uzun süre görevde kalmasını beraberinde getirmektedir. Bu durum belediye başkanlığının bir mesleki kariyer haline gelmesiyle sonuçlanabilmektedir. İkinci olarak ilgili belediye başkanı gücünü sürdürmek için belli yerel çıkar gruplarıyla işbirliği yapmayı tercih edebilir. Bu da başka grupların karar alma sürecinden dışlanmasına yol açtığı gibi kamu kaynaklarının etkin ve verimli olarak dağıtımını etkileyebilmektedir. Yine yenilenme oranın düşük olması yeni şahsiyetlerin siyasi hayata girişlerini ve bunlarla beraber yeni ve

³ BDP Muş Milletvekili Sırrı Sakık (Ağrı), BDP Siirt Milletvekili Gültan Kışanak (Diyarbakır Büyükşehir), AK Parti Gaziantep Milletvekili Fatma Şahin (Gaziantep Büyükşehir), AK Parti Balıkesir Milletvekili Ahmet Edip Uğur (Balıkesir), AK Parti İstanbul Milletvekili Enver Yılmaz (Ordu Büyükşehir), AK Parti Antalya Milletvekili Menderes Türel (Antalya Büyükşehir), CHP Kırklareli Milletvekili Mehmet Siyam Kesimoğlu (Kırklareli), CHP Edirne Milletvekili Recep Gürkan (Edirne), CHP Eskişehir Milletvekili Kazım Kurt (Eskişehir Oduņpazarı ilçesi) ve Mardin Bağımsız Milletvekili Ahmet Türk (Mardin Büyükşehir) (Anadolu Ajansı, 1.4.2014 tarihli, erişim, 26.02.2017)

farklı fikirlerin, projelerin varlığını engellemektedir. Son olarak uzun süre aynı görevde kalma, var olan sorunlara karşı ilgisizlik, sabit fikirlilik (bigotizm), sorunları algılayamama (siyasal miyopluk) gibi değişime direnç oluşturacak ve kurumsal gelişmeyi önleyecek durumlara neden olabilmektedir (Aktan, 2006).

Yenilenme oranının çok yüksek olması ise belediye başkanlarının çok sık değiştiği anlamına gelmektedir. Bu da kurumsallaşma ve istikrarın oluşumunu, mevcut sorunların tespiti ve çözümünü için gerekli beceri ve deneyimin kazanılmasını zorlaştırmaktadır. Kurumsal bir hafızanın oluşumu da yine bu anlamda imkânsız olmaktadır (Petraçca, 1996: 253).

Yenilenme oranının yüksek veya düşük olması birlikte değerlendirildiğinde, bu oranının deneyimsizliğin üstesinden gelecek kadar düşük; ama kötü ve durgun yönetimi önleyecek kadar da yüksek olması önem arz ettiği söylenebilir.

3.2. Büyükşehir ve Diğer Belediyelerde Yenilenme Oranları (1963-2014)

Bu çalışmada belediye başkanlarının tek dereceli seçimle göreve geldikleri 1963 yılından başlayarak 2014 yılına kadar il belediyelerinde yenilenme oranları araştırılmıştır. Kullanılan yöntem ile alakalı bazı sınırlılıklar ve hususlar bulunmaktadır. Birincisi; aynı kişinin 1963 yılından önce seçilmesi kapsamın dışında tutulmuştur. İkinci olarak; başkanın seçilmesi önemsenmiş; dönemi tamamlayıp tamamlamadığına (istifa, ölüm vs. sebeplerden ötürü) bakılmamıştır. Bu bağlamda 2016 ve 2017’de seçilen bazı belediye başkanları görevden alınıp yerine kayyum atanması göz ardı edilmiştir. Üçüncü olarak sonradan il olan belediyelerin il olduktan sonraki belediye başkanlığı seçimleri esas alınmış, ilçe olduğu zamanki yerel seçimleri kapsam dışında tutulmuştur. Bunun en temel sebeplerinden birisi her ilçenin aynı coğrafi bütünlüğü koruyarak il olmamasıdır. Bazı ilçelerin il olması, başka illerden ilçelerin koparılmasıyla mümkün olmuştur.

Tablo 3: Büyükşehir Belediyeleri Dışında Kalan İl Belediye Başkanlıklarında Yenilenme Oranı (1963-2014)

	İL	Başkanlık Yapan Kişi Sayısı (n)	Dönem (Başkanlık) Sayısı (1963-2014)-(n)	Yenilenme Oranı (%)
1	Adıyaman	8	11	73
2	Afyonkarahisar	9	11	82
3	Ağrı	9	11	82
4	Aksaray	4	5	80
5	Amasya	9	11	82
6	Ardahan	4	5	80
7	Artvin	6	11	55
8	Bartın	3	5	60
9	Batman	5	5	100
10	Bayburt	5	5	100
11	Bilecik	7	11	64
12	Bingöl	10	11	91
13	Bitlis	7	11	64
14	Bolu	5	11	45
15	Burdur	8	11	73
16	Çanakkale	5	11	45
17	Çankırı	8	11	73
18	Çorum	5	11	45
19	Düzce	1	3	33
20	Edirne	7	11	64
21	Elazığ	8	11	73
22	Erzincan	8	11	73
23	Giresun	7	11	64
24	Gümüşhane	5	11	45
25	Hakkâri	8	11	73
26	İğdır	4	5	80
27	Isparta	8	11	73
28	Karabük	3	4	75
29	Karaman	5	5	100
30	Kars	8	11	73
31	Kastamonu	8	11	73
32	Kırıkkale	4	5	80
33	Kırklareli	8	11	73

34	Kırşehir	8	11	73
35	Kilis	3	4	75
36	Kütahya	7	11	64
37	Muş	6	11	55
38	Nevşehir	7	11	64
39	Niğde	6	11	55
40	Osmaniye	3	4	75
41	Rize	9	11	82
42	Siirt	10	11	91
43	Sinop	9	11	82
44	Sivas	9	11	82
45	Şırnak	5	5	100
46	Tokat	8	11	73
47	Tunceli	9	11	82
48	Uşak	8	11	73
49	Yalova	3	4	75
50	Yozgat	8	11	73
51	Zonguldak	8	11	73
Ortalama				72

Kaynak: İlgili Belediyelerin Web Sayfaları ve

Milliyet Gazetesi Arşivi taranarak yazar tarafından derlenmiştir.

Tablo 3'te büyükşehir belediyesi dışında kalan mevcut 51 il belediyesinin 1963-2014 yılları arasında belediye başkanlıklarındaki yenilenme oranları gösterilmektedir. Sonradan il olan belediyelerde yenilenme oranı ya yüksek ya da düşük çıkmaktadır. Batman, Bayburt, Karaman, Şırnak il olduktan sonraki 5 dönemde de 5 farklı belediye başkanıyla yönetilmiş ve bu nedenle yenilenme oranları %100 olarak hesaplanmıştır. Düzce ise il olduğu tarihten sonraki 3 dönemde de aynı kişiyle yönetilmiş olup, yenilenme oranı %33'tür. Bolu, Çanakkale, Çorum, Gümüşhane 1963-2014 yılları arasındaki 11 farklı dönemde 5 farklı belediye başkanıyla yönetilmiş olup, yenilenme oranları %45'tir. Bu belediyeler sonradan il olan belediyeler ile büyükşehir belediyeleri dışında yenilenme oranı en düşük olan yerlerdir. Bingöl, Siirt ise 11 farklı dönemde 10 farklı belediye başkanıyla yönetilmiş olup, yenilenme oranları %91'dir. Bu oran da sonradan il olan belediyeler ile büyükşehir belediyeleri dışında en yüksek yenilenme oranıdır. Büyükşehir belediyeler dışında kalan 51 il belediyesinin ortalama yenilenme oranı ise %72'dir.

Tablo 4: Büyükşehir Belediye Başkanlıklarında Yenilenme Oranı (1963-2014)

Büyükşehir Belediyeleri	Başkanlık Yapan Kişi Sayısı (n)	Dönem (Başkanlık) Sayısı (1963-2014)-(n)	Yenilenme Oranı (%)
Adana	6	11	55
Ankara	7	11	64
Antalya	7	11	64
Aydın	7	11	64
Balıkesir	8	11	73
Bursa	9	11	82
Denizli	8	11	73
Diyarbakır	9	11	82
Erzurum	10	11	91
Eskişehir	7	11	64
Gaziantep	7	11	64
Hatay	8	11	73
İstanbul	8	11	73
İzmir	7	11	64
Kahramanmaraş	8	11	73
Kayseri	5	11	45
Kocaeli	7	11	64
Konya	7	11	64
Malatya	8	11	73
Manisa	8	11	73
Mardin	9	11	82
Mersin	6	11	55
Muğla	5	11	45
Ordu	6	11	55
Sakarya	7	11	64
Samsun	4	11	36
Şanlıurfa	7	11	64
Tekirdağ	10	11	91
Trabzon	7	11	64
Van	10	11	91
Ortalama			68

Kaynak: İlgili Belediyelerin Web Sayfaları ve Milliyet Gazetesi Arşivi taranarak yazar tarafından derlenmiştir.

Tablo 4'te gösterilen ve şu an büyükşehir belediyesi statüsünde olan belediyelere bakıldığında 1963-2014 yılları arasındaki yenilenme oranı en düşük belediye 11 farklı dönemde 4 farklı belediye başkanıyla yönetilen ve yenilenme oranları %36 olan Samsun'dur. Yenilenme oranı en yüksek olan büyükşehir belediyeleri ise 11 farklı dönemde 10 farklı belediye başkanıyla yönetilmiş olup, yenilenme oranları %91 olan Erzurum, Tekirdağ, Van'dır. 30 büyükşehir belediyesinin 1963-2014 yılları arasındaki ortalama yenilenme oranı ise %68'dir.

Mevcut 81 il belediyesinin 1963-2014 yılları arasındaki ortalama yenilenme oranı ise %71 olarak hesaplanmıştır.

Tablo 5: İlk Beş Büyükşehir Belediye Başkanlıklarında Yenilenme Oranı (1963-2014)

İlk Beş Şehir	Başkanlık Yapan Kişi Sayısı (n)	Dönem (Başkanlık) Sayısı (1963-2014)-(n)	Yenilenme Oranı (%)
İstanbul	8	11	73
Ankara	7	11	64
İzmir	7	11	64
Bursa	9	11	82
Antalya	7	11	64
Ortalama			69

Kaynak: İlgili Belediyelerin Web Sayfaları ve Milliyet Gazetesi Arşivi taranarak yazar tarafından derlenmiştir

Tablo 5'te TÜİK 2016 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçlarına göre en fazla nüfusa sahip 5 büyükşehir belediyesinin 1963-2014 yılları arasında belediye başkanlıklarındaki yenilenme oranı gösterilmektedir. Buna göre en yüksek yenilenme oranına sahip belediye, 11 farklı dönemde 9 farklı başkan ile yönetilmiş olup yenilenme oranı %82 olan Bursa'dır. Ankara, Antalya ve İzmir ise 11 farklı dönemde 7 farklı başkan ile yönetilmiş olup %64 ile en düşük yenilenme oranına sahiptir. En kalabalık 5 büyükşehirin ortalama yenilenme oranı ise %69'dur.

Tablo 6: Bölgelerde Belediye Başkanlıklarında Ortalama Yenilenme Oranları (1963-2014)

Bölge	Ortalama Yenilenme Oranı (%)
Marmara	70
İç Anadolu	66
Ege	67
Akdeniz	68
Güneydoğu Anadolu	81
Karadeniz	61
Doğu Anadolu	77

Kaynak: İlgili Belediyelerin Web Sayfaları ve Milliyet Gazetesi Arşivi taranarak yazar tarafından derlenmiştir.

Tablo 6’da bölgeler bazında 1963-2014 yılları arasında belediye başkanlıklarında yenilenme oranlarına bakıldığında Güneydoğu Anadolu bölgesi %81 ile en yüksek; %70 ile Marmara bölgesi en düşük yenilenme oranına sahiptir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Yenilenme oranı belirli bir dönem aralığında değişen belediye başkanlarının oranını ifade etmektedir. Yenilenme oranı siyasal sistemin niteliğini etkileyen önemli bir değişkendir. 1963-2014 yılları arasında 81 il belediye başkanlıklarındaki yenilenme oranlarına bakıldığında sonradan il olan belediyelerde yenilenme oranı ya yüksek ya da düşük çıkmaktadır. Batman, Bayburt, Karaman, Şırnak il olduktan sonraki 5 dönemde de 5 farklı belediye başkanıyla yönetilmiş ve bu nedenle yenilenme oranları %100 olarak hesaplanmıştır. Düzce ise il olduğu tarihten sonraki 3 dönemde de aynı kişiyle yönetilmiş olup, yenilenme oranı %33’tür. Bolu, Çanakkale, Çorum, Gümüşhane 1963-2014 yılları arasındaki 11 farklı dönemde 5 farklı belediye başkanıyla yönetilmiş olup, yenilenme oranları %45’tir. Bu belediyeler sonradan il olan belediyeler ile büyükşehir belediyeleri dışında yenilenme oranı en düşük olan yerlerdir. Bingöl, Siirt ise 11 farklı dönemde 10 farklı belediye başkanıyla yönetilmiş olup, yenilenme oranları %91’dir. Bu oran da sonradan il olan belediyeler ile büyükşehir belediyeleri dışında en yüksek yenilenme oranıdır. Büyükşehir belediyeler dışında kalan 51 il belediyesinin ortalama yenilenme oranı ise %72’dir. Büyükşehir belediyelerine bakıldığında 1963-2014 yılları arasındaki yenilenme

oranı en düşük belediye 11 farklı dönemde 4 farklı belediye başkanıyla yönetilmiş olan ve yenilenme oranı %36 olan Samsun'dur. Yenilenme oranı en yüksek olan büyükşehir belediyeleri ise 11 farklı dönemde 10 farklı belediye başkanıyla yönetilmiş olup, yenilenme oranları %91 olan Erzurum, Tekirdağ, Van'dır. 30 büyükşehir belediyesinin 1963-2014 yılları arasındaki ortalama yenilenme oranı ise %68'dir. Türkiye'deki mevcut 81 il belediyesinin 1963-2014 yılları arasındaki ortalama yenilenme oranı ise %71 çıkmaktadır. TÜİK 2016 Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Sonuçlarına göre en fazla nüfusa sahip 5 büyükşehir belediyesinin 1963-2014 yılları arasında belediye başkanlıklarındaki yenilenme oranına bakıldığında en yüksek yenilenme oranına sahip belediye, 11 farklı dönemde 9 farklı başkan ile yönetilmiş olup yenilenme oranı %82 olan Bursa'dır. Ankara, Antalya ve İzmir ise 11 farklı dönemde 7 farklı başkan ile yönetilmiş olup %64 ile en düşük yenilenme oranına sahiptir. En kalabalık 5 büyükşehirin ortalama yenilenme oranı ise %69'dur. 1963-2014 yılları arasında bölgeler bazında belediye başkanlıklarında yenilenme oranlarına bakıldığında Güneydoğu Anadolu bölgesi %81 ile en yüksek; %70 ile Marmara bölgesi en düşük yenilenme oranına sahiptir.

Bir siyasal sistemde yenilenme oranının çok düşük olması gibi çok yüksek olması da sistemin işleyişini olumsuz anlamda etkilemektedir. Yenilenme oranının düşük olması aynı kişilerin çok uzun süre görevde kalmasını beraberinde getirmektedir. Bu durum belediye başkanlığının bir mesleki kariyer haline gelmesiyle sonuçlanabilmektedir. İkinci olarak ilgili belediye başkanı gücünü sürdürmek için belli yerel çıkar gruplarıyla işbirliği yapmayı tercih edebilir. Bu da başka grupların karar alma sürecinden dışlanmasına yol açtığı gibi kamu kaynaklarının etkin ve verimli olarak dağıtımını etkileyebilmektedir. Yine yenilenme oranının düşük olması yeni şahsiyetlerin siyasi hayata girişlerini ve bunlarla beraber yeni ve farklı fikirlerin, projelerin varlığını engellemektedir. Son olarak uzun süre aynı görevde kalma var olan sorunlara karşı ilgisizlik, sabit fikirlilik (bigotizm), sorunları algılayamama (siyasal miyopluk) gibi değişime direnç oluşturacak ve kurumsal gelişmeyi önleyecek durumlara neden olabilmektedir (Aktan, 2006). Yenilenme oranının çok yüksek olması ise belediye başkanlarının çok sık değiştiği anlamına gelmektedir. Bu da kurumsallaşma ve istikrarın oluşumunu, mevcut sorunların tespiti ve çözümü için gerekli beceri ve deneyimin kazanılmasını zorlaştırmaktadır. Kurumsal bir

hafızanın oluşumu da yine bu anlamda imkânsız olmaktadır. Dolayısıyla yenilenme oranının deneyimsizliğin üstesinden gelecek kadar düşük; ama kötü ve durgun yönetimi önleyecek kadar da yüksek olması önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

Akbulut, Ö. Ö. (2007a), Belediye Yönetimi: Belediye Meclisi, Belediye Encümeni ve Belediye Başkanı, Sabuktay, A. (Ed.). *Belediye Yönetimi*, Ankara: TODAİE, ss. 89-124

Akbulut, Ö. Ö. (2007b). Belediye Yönetimi Reformu: Monolitik İktidar Yapısının Güçlendirilmesi. *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 16(1), 7-29.

Akbulut, Ö. (2002). Türkiye’de Uygulanan Yerel Seçim Sistemlerinin Evrimi, Güler, B. A. Sabuktay A. (Ed.). *Yerel Yönetimler Sempozyum Bildirileri*, Ankara: TODAİE, ss.47-66

Aktan, C. C. (2006). Kamu Yönetiminde Reform Yapmaya Engel Olan Aktörlerin ve Faktörlerin Bir Tahlili. *Türk İdare Dergisi*, Sayı: 453, 1-10

Albayrak, M. (2004). *Türk Siyasi Tarihinde Demokrat Parti (1946-1960)*, Ankara: Phoenix, XIV+761

Çitçi, O. (Ed.) (2001), *Yerel Seçimler Panoraması (1963-1999)* Ankara: TODAİE,

Göymen, K. (1997), *Türkiye’de Kent Yönetimi*, İstanbul: Boyut.

Gözübüyük, A.Ş. (1967). *Türkiye’de Mahalli İdareler*, Ankara: TODAİE.

Gül, H. Kiriş, H. M. Negiz, N. Gökdayı, İ. (2014). *Türkiye’de Yerel Yönetimler ve Yerel Siyaset*, Ankara: Detay

Güler, B. A. (2006). *Yerel Yönetimler- Liberal Yaklaşımlara Eleştirel Yaklaşım*. (3. Baskı). Ankara: İmge Kitabevi

Hamamcı, C. (2007) *Belediyeler: Genel Yapı*, Sabuktay, A. (Ed.). *Belediye Yönetimi*, Ankara: TODAİE, ss.27-38

İzci, İ. (2014). Katılımcı Yerel Yönetime Genel Bir Bakış, İzci, İ.(Der.). *Katılımcı Yerel Yönetim*, İstanbul: Kalkedon

Keleş, R. (2000). *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, İstanbul: Cem, 4 baskı

Nadaroğlu, H. (1996). *Mahalli İdareler*. İstanbul: Beta

Oktay, T. (2008). Belediye Kurumunun Tarihsel Gelişimi, (Ed.) Recep Bozlağan, Yüksel Demirkaya *Türkiye’de Yerel Yönetimler*, ss.119-156 Ankara: Nobel

-
- Ortaylı, İ. (2007). Türkiye Teşkilat ve İdare Tarihi. Ankara: Cedit Neşriyat
- Petracca M.P. (1996) A History of Rotation in Office. In: Grofman B. (eds) *Legislative Term Limits: Public Choice Perspectives*. Studies in Public Choice, vol 10. Springer, Dordrecht
- Sayın, D. (2007). Belediye Başkanı, Sabuktay, A. (Ed.). *Belediye Yönetimi*, Ankara: TODAİE, ss. 125-142
- Tekeli, İ. ve Ortaylı İ. (1978). *Türkiye’de Belediyeciliğin Evrimi*, Ankara
- Toprak, Z. (2014). *Yerel Yönetimler*. (9.baskı). İzmir: Siyasal Kitabevi
- Turan, A. E. (2008). *Türkiye’de Yerel Seçimler*, İstanbul: İstanbul Bilgi Üni Yay.
- Türkiye Cumhuriyeti Anayasası (1982)

İnternet Kaynakları

- Anadolu Ajansı, <http://aa.com.tr/tr/politika/10-milletvekili-meclisten-ayriliyor/170315> (Son Erişim, 26.02.2017)
- Milliyet Gazetesi,
TÜİK,
<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=24638> (Son Erişim, 26.02.2017)
- TÜİK, Mahalli İdarelerin Seçim Sonuçları,
http://www.tuik.gov.tr/VeriTabanlari.do?vt_id=34&ust_id=110#
(Son Erişim, 5.3.2017)
- Yerelnet, <http://eski.yerelnet.org.tr/> (Son Erişim, 3.3.2017)